

УДК 332.01

DOI: 10.31891/2307-5740-2020-278-1-45

ШАШИНА М.В., ТУЛЬЧИНСЬКА С.О.

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

УЧАСТЬ НАЦІОНАЛЬНИХ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У МЕРЕЖЕВИХ СТРУКТУРАХ

У статті досліджено стан та моделі участі національних ОТГ у мережеских структурах. Сформовано переваги та недоліки функціонування мережеских структур та участі ОТГ у мережеских структурах. Визначено, що проекти є формою та інструментом стимулювання цільових груп до розвитку мережеских структур органами місцевого самоврядування.

Ключові слова: ОТГ, мережескі структури, моделі мережеских структур, модель «потрійної спіралі», інноваційні структури.

SHASHYNA M., TULCHYNSKA S.

National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»

PARTICIPATION OF NATIONAL UNITED TERRITORIAL COMMUNITIES IN NETWORK STRUCTURES

The concept of reform of local self-government and territorial organization of power, approved by the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine from 01.04.2014, and the approved Action Plan for its implementation provides for the construction of a simple and logical system of local self-government, which will provide most tasks. OTG, regions and districts. Given the intensification of the development of network entities and decentralization trends, there is a need to study the state of involvement of local governments in the development of network entities. Strengthening financial decentralization increases the urgency of this research issue. It is determined that the disadvantages in the development of network entities cause the main risks: the possibility of corruption schemes, withdrawal of funds from the state budget due to the lack of a list of responsible persons, their functions, responsibilities, cost estimates, project budgets. UTCs involvement in network entities is built on the tools of regional development the basis is the development of projects for the implementation and development of innovative enterprises, clusters, industrial parks. It is determined that projects are a form and tool for stimulating target groups to develop network entities by local governments. UTC is a participant that provides initiation, development, funding, search for funding sources and control of project implementation. UTCs determine the synergetic effects of project implementation: economic, social, environmental. Network entities operate based on the triple helix model: the interaction of universities, enterprises and government. It is determined that the main models of network entities are two-tier (UTCs and research institutions, UTCs and private sector), three-tier (UTCs, research institutions and private sector), and four-tier (ATCs, research institutions, private sector and citizens). The most common model of network entities is a three-tier one.

Keywords: ATC, network entities, models of network entities, triple helix model, innovative entities.

Постановка проблеми. Концепція реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р., та затверджений План заходів з її реалізації передбачає побудову простої і логічної системи місцевого самоврядування, що забезпечить більшість завдань в сфері життєдіяльності та підвищення рівня якості життя населення ОТГ, регіонів та районів.

У сталому розвитку ОТГ в умовах реформи децентралізації підвищується значення інноваційних структур та університетів, що створюються за їх участю. Це відповідає моделі «потрійної спіралі» (університети – підприємства – влада) Генрі Іцковича [6]. Стан участі ОТГ у таких інноваційних структурах потребує детального дослідження та оцінки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проведений аналіз наукових досліджень за 2017–2020 роки свідчить про відсутність досліджень участі національних ОТГ у мережеских структурах. Дослідження спрямовані на висвітлення фіскальної децентралізації [5], процесів формування територіальних громад та фінансової спроможності ОТГ [3], моделей та видів децентралізації [15], фінансові та організаційні можливості ОТГ [2], позитивні та негативні сторони формування ОТГ [12]. Серьогін В., Серьогіна С. [16] вказують на відсутність інституційних змін та відсутність впливу громади на прийняття рішень. Шинкарьов А. [18] досліджує між секторальне партнерство органів децентралізації влади.

Мета дослідження полягає в оцінці рівня участі національних ОТГ у розвитку мережеских структур. Відповідно поставленій меті, основними завданнями визначено:

1. З'ясування сутності мережеских структур та моделі «потрійної спіралі» як відображення особливостей діяльності мережеских структур.

2. Оцінка стану участі ОТГ у мережеских структурах.

Вклад основного матеріалу. Суть моделі «потрійної спіралі» полягає у взаємодії університетів, підприємств та влади на кожному етапі створення й використання інноваційних продуктів. Необхідність запровадження моделі пов'язана з необхідністю максимально можливого синергетичного ефекту у трансфері інновацій в ринкових умовах господарювання. ОТГ має можливість залучати бізнес на ринкових

засадах до розвитку публічних послуг, створення інноваційних продуктів у різних сферах (насамперед, освіті, охороні здоров'я, житлово-комунального господарстві). Так забезпечується синергетичний ефект та конкурентоспроможність.

Модель «потрійної спіралі» передбачає формування нової організаційної структури взаємозв'язків як всередині інноваційної структури, так за її межами. У моделі горизонтальним механізмам управління протиставляються вертикальні на основі мережних зв'язків між суб'єктами інноваційної мережевої структури. Динаміка взаємодії суб'єктів, якість взаєморозуміння є ключовими параметрами моделі «потрійної спіралі». Досвід зарубіжних країн доводить, що мережеві структури ефективні в місцевому самоврядуванні, якщо вони побудовані на основі концепції new public governance, гібридних моделей управління мережевих структур. Гібридні моделі участі ОТГ у мережевих структурах передбачають не лише оцінку, моніторинг ОТГ якості послуг, товарів, робіт наданих приватним сектором, а й відповідальність органів влади за послуги, звітування та часткове надання послуг. Таким чином, формується мережева структура, яка забезпечує демократичну підзвітність та ефективність участі ОТГ. Взаємодоповненість та інтеграція ресурсів мають вирішальне значення для ефективності мережевих структур.

Збільшення потенційної ролі мережевих структур та участі ОТГ у них зумовлено двома основними причинами: жорсткі бюджетні обмеження, зацікавленість приватного, державного секторів в участі.

Для забезпечення необхідної динаміки і взаєморозуміння між учасниками структури в ній необхідно створювати колегіальні органи та планомірно упроваджувати децентралізований підхід до прийняття рішень, переходячи від наказів зверху до спільних ініціатив.

За оцінками датських експертів, учасники мережевих структур мають можливість учетверо підвищити свій інноваційний потенціал порівняно з тими суб'єктами, що функціонують і розвиваються поза ними [1]. Зростання інноваційного потенціалу та генерування ефекту синергії у мережевій структурі зазвичай відбувається завдяки налагодженню кооперації між науково-дослідним та виробничим секторами, розвитку партнерства між владою та інноваторами, залученню висококваліфікованих кадрів, зокрема із сфери освіти, розширенню зовнішніх зв'язків, розвитку аутсорсингу, зростанню інвестиційної привабливості учасників інноваційних структур. При цьому різко зростає ефективність взаємодій на основі трансферу інновацій не тільки в мережевій структурі, але й за її межами.

В Україні в умовах реалізації реформи децентралізації формування інноваційних структур на засадах «потрійної спіралі» є надзвичайно актуальним, оскільки таким чином можна суттєво підвищити інноваційний потенціал усіх їх учасників, а в підсумку – конкурентоспроможність ОТГ, районів, регіонів, зокрема за індикаторами освітньо-кваліфікаційного та інноваційного потенціалу. Безсумнівно, формування інноваційних структур на базі університетів – це довгий і тернистий шлях, який в середньому становить чверть століття. Але це саме той шлях, який українським учасникам таких структур слід пройти, аби досягти успіху та забезпечити вагомий внесок у сталий розвиток територій. І рух у цьому напрямку в умовах реформи децентралізації вже розпочався [11].

За період 2015–2019 років кількість ОТГ зросла зі 157 у 2015 році до 1029 у 2019 році, що зумовило ріст площі ОТГ та чисельності населення на їх територіях (табл. 1). Рейтинг областей за показниками формування ОТГ вказує на існування суттєвих відмінностей у спроможності до їх утворення та відповідно позначається на конкурентних перевагах територій. Області з перспективними планами до формування ОТГ займають нижчі позиції в рейтингу.

Таблиця 1

**Рейтинг областей за показником формування спроможних територіальних громад
станом на 10 січня 2020 року**

Регіон	Загальний рейтинг	Кількість населення ОТГ, тис. осіб	Площа ОТГ	Кількість територіальних громад, що не об'єдналися	Районів, не охоплених об'єднаннями	Кількість ОТГ з чисельністю, менше 5 тис. осіб	Покриття перспективними планами
1	2	3	4	5	6	7	8
Житомирська	1	5	3	3	1	11	3
Дніпропетровська	2	2	2	2	1	16	1
Чернігівська	3	4	4	4	1	14	4
Хмельницька	4	8	5	5	2	9	1
Запорізька	5	3	1	1	1	19	1
Волинська	6	10	6	6	1	12	1
Сумська	7	9	12	12	3	10	2
Донецька	8	1	11	11	16	5	1
Чернівецька	9	14	8	10	7	6	11
Тернопільська	10	16	9	8	4	17	6
Миколаївська	11	6	7	9	8	15	12
Луганська	12	7	10	7	10	22	1
Рівненська	13	21	15	14	9	8	1
Івано-Франківська	14	22	17	18	5	3	8
Харківська	15	12	19	19	18	1	1
Полтавська	16	11	16	16	6	18	7

1	2	3	4	5	6	7	8
Херсонська	17	17	14	13	13	20	10
Черкаська	18	15	13	15	2	21	15
Одеська	19	13	18	17	16	6	17
Київська	20	18	22	20	15	4	16
Львівська	21	20	21	22	12	7	13
Закарпатська	22	24	24	24	14	2	9
Вінницька	23	23	23	21	11	13	14
Кіровоградська	24	19	20	23	17	23	5

Джерело: [13].

За даними Міністерства розвитку громад та територій, станом на 27.09.2017 подано для участі в конкурсному відборі 507 проектів регіонального розвитку, поданих в тому числі ОТГ. В межах Програми регіонального розвитку «Інноваційна економіка та інвестиції» подано 87 проектів, які стосуються: створення індустріальних парків, розвитку бізнесу, створення інноваційних кластерів, підтримки експорту, створення інноваційно-дослідницьких центрів та інші форми функціонування мережевих структур. У табл. 2 наведено інформацію про окремі проекти розвитку мережевих структур.

Таблиця 2

Інформація про проекти розвитку мережевих структур України

Назва проекту	Ціль	Цільові групи, учасники, бенефіціари	Ініціатор	Фінансування / витрати
Інноваційний кластер «Регіональний інноваційний HUB»	Зростання кількості нових інноваційних підприємств та модернізація виробництв	Вчені, винахідники, підприємці, громадяни студенти та інші	Миколаївська ОДА	5,52 млн грн
Індустріальний парк «Новодністровськ» – точка економічного зростання трьох регіонів	Розвиток шляхом розбудови інженерних мереж, залучення інвесторів. Формування індустріального кластеру	Новодністровська міська рада, потенційні інвестори, управляюча компанія ІП «Новодністровськ», ПАТ «Гравітогн»	Чернівецька ОДА	47,89 млн грн
Інструменти розвитку бізнесу Львівської області	1. Розробка нових та вдосконалення існуючих інструментів розвитку бізнесу на території Львівської області. 2. Впровадження інструментів розвитку бізнесу. 3. Інституціоналізація розроблених інструментів розвитку бізнесу	Малі та середні підприємства, організації підтримки МСП, фінансові установи, консалтингові фірми, структурні підрозділи облдержадміністрації, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України	Львівська обласна державна адміністрація	5,6 млн грн
«Підтримка експорту – запорука конкурентоспроможності регіону»	Комплекс заходів з підтримки бізнесу і торгівлі для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Підвищити рівень обізнаності іноземних партнерів щодо економічного потенціалу області.	Суб'єкти господарювання регіону, у т. ч. малі та середні підприємства. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності області, іноземні партнери, місцеві органи влади, регіональні інституції з підтримки бізнесу і торгівлі, науково-дослідницькі установи, незалежні фахівці та експерти.	Миколаївська обласна державна адміністрація	3,21 млн грн

Джерело: складено автором.

Очевидно, що активізація розвитку мережевих структур відбувається за ініціативи органів влади у формі розробки проектів. Саме проекти є формою та інструментом стимулювання цільових груп мережевих структур у залученні до розвитку інноваційних підприємств, кластерів, індустріальних-промислових парків. Активізація розвитку мережевих структур характеризується перевагами та недоліками (таблиця 3), які визначають основні ризики участі ОТГ у мережевих структурах.

Проведений аналіз переваг та недоліків дає змогу визначити ризики проектів розвитку мережевих структур, у яких беруть участь ОТГ. Основний ризик – можливість появи корупційних схем, виведення коштів з державного бюджету через відсутність переліку відповідальних осіб їх функцій, обов'язків, кошторисів витрат, бюджетів проектів. Інформаційні карти проектів містять узагальнену інформацію щодо ефектів їх реалізації, залучених сторін.

Моделі участі національних ОТГ у мережевих структурах можна умовно поділити на дворівневі (ОТГ та науково-дослідні установи, ОТГ та приватний сектор), тривірневі (ОТГ, науково-дослідні установи та приватний сектор) та чотирирівневі (ОТГ, науково-дослідні установи, приватний сектор та громадяни).

Більш поширеною моделлю є трирівневі моделі мережових структур, які включають суб'єктів господарювання, приватних партнерів (іноземних та вітчизняних), місцеві органи влади, регіональні інституції з підтримки бізнесу і торгівлі, науково-дослідницькі установи, незалежні фахівці та експерти.

Таблиця 3

Переваги та недоліки функціонування мережових структур та участі ОТГ у мережових структурах

Переваги	Недоліки
Визначено економічний, соціальний, екологічний вплив	Відсутні точні розрахунки ефективності. Усі ефекти містять якісний опис можливих змін. Відсутність деталізації відповідальних осіб за кожен ефект у певній сфері
Наведено витрати реалізації проекту	Витрати наведено в загальному. Відсутній прозорий механізм оприлюднення інформації про деталізовані грошові потоки за проектом. Витрати за проектами часто не обґрунтовані. Для прикладу, витрати на проект «Підтримка експорту - запорука конкурентоспроможності регіону» становить 3,21 млн грн
В цілому сформовано перелік бенефіціарів	Не визначено конкретні функції кожного учасника, бенефіціара та не розподілено повноваження між учасниками
Наведено основні види діяльності за проектами.	Відсутній детальний список відповідальних осіб за конкретні види діяльності. Відсутня інформація про джерела ресурсів для виконання робіт за проектом (інсорсинг, аутсорсинг ресурсів), хто відповідальний за збір постачання ресурсів (фінансових в тому числі) та за усунення збоїв у постачанні ресурсів
Наведено конкретний перелік результатів проекту	Відсутня деталізація витрат на закупівлю товарів, робіт та послуг, та відповідно деталізація відповідальних осіб за закупівлю, терміни
Залучення фінансових установ та консалтингових фірм у розвиток мережових структур	Відсутність сформованого ринку фінансових послуг України, високі витрати на залучення фінансових установ та консалтингових фірм. Ризик відмивання доходів через подібні установи. Потреба у додатковому контролі

Джерело: складено автором.

Висновки. Проведене дослідження є підставою ствердження про активізацію діяльності різних видів мережових структур за участю органів місцевого самоврядування. Основними перевагами участі ОТГ у мережових структурах є можливість залучення партнерів з різних секторів, розвиток інституціональних інструментів підтримки бізнесу та сприяння розвитку конкурентного середовища, зростання кількості інноваційних підприємств, економічні, соціальні та екологічні ефекти. Основними недоліками участі ОТГ у мережових структурах є відсутність точних, деталізованих бюджетів та розрахунків вартості проектів, відсутність визначення відповідальних осіб та учасників з функціями, обов'язками. Ці недоліки можуть стати основною перешкодою для реалізації проектів розвитку мережових структур. Ці недоліки можуть призвести до відмивання коштів, відведених на розвиток мережових структур.

Подальші дослідження проблематики участі національних ОТГ у мережових структурах повинні бути спрямовані на вивчення та узагальнення практики використання інструментів ОТГ для активізації регіонального розвитку на засадах мережових структур.

Література

1. Cluster and network policy programmes in Europe. Christensen T. A., Köcker G. M., Lämmer-Gamp T. etc. TCI: The global practitioners network for competitiveness, clusters and innovation. URL: <http://www.tci-network.org> (Last accessed: 28.12.2019)
2. Гречана С. І. Фіскальна децентралізація в контексті розвитку Об'єднаних територіальних громад в Україні / І.С. Гречана // Економіка та право. – 2017. – № 3. – С. 95–101.
3. Дем'янчук О. Територіальна та фіскальна децентралізація в Україні: практичні результати / О. Дем'янчук // Наукові записки Національного університету «Острозька академія», серія: Економіка. – 2017. – № 5(33). – С. 90–95.
4. Зілінська А.С. Бюджетна децентралізація Європейського Союзу та перспективи для України / А.С. Зілінська // Інфраструктура ринку. – 2019. – Вип. 36. – С. 547–553.
5. Заславська О. І. Фінансова децентралізація в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку / О.І. Заславська, В.О. Огородник // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. – 2017. – Вип. 2. – С. 261–266.
6. Ицковиц Г. Тройная спираль : университеты-предприятия-государство : инновации в действии / Г. Ицковиц ; пер. с англ., под ред. А. Ф. Уварова. – Томск : Изд-во Томского гос. ун-та систем упр. и радиоэлектроники, 2010. – 237 с.
7. Інформаційна картка проекту [Електронний ресурс] // Інструменти розвитку бізнесу Львівської області. – Режим доступу : https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/09/4_In_Lviv.pdf (дата звернення 28.12.2019).
8. Інформаційна картка проекту [Електронний ресурс] // Підтримка експорту – запорука конкурентоспроможності регіону. – Режим доступу : https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/09/6_In_Mik.pdf (дата звернення 28.12.2019).
9. Інформаційна картка проекту [Електронний ресурс] // Індустріальний парк «Новодністровськ» – точка економічного зростання трьох регіонів. – Режим доступу : https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/09/1_In_CHerniv.pdf (дата звернення 28.12.2019).
10. Інформаційна картка проекту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/09/5_In_Mik.pdf (дата звернення 28.12.2019).
11. Калетнік Г.М. Діяльність університетів та інноваційних структур за їх участю як чинник сталого місцевого та регіонального розвитку в умовах проведення реформи децентралізації (на прикладі ННВК «Всеукраїнський науково-навчальний консорціум») / Г.М. Калетнік, О.Г. Підвальна, Т.В. Колесник // Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2018. – № 6. – С. 7–27.
12. Коваленко С. О. Фінансова децентралізація в Україні та її перспективи / С.О. Коваленко // Бізнес Інформ. – 2019. – № 4(495). – С. 300–306.
13. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформи місцевого самоврядування / Міністерство розвитку громад та територій України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/526/10.01.2020.pdf> (дата звернення 28.12.2019).

14. Перелік проектів регіонального розвитку, поданих для участі в конкурсному відборі / Міністерство розвитку громад та територій України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/regional-dev/derzhavna-rehional-na-polityka/informatsiya-pro-proekti-regionalnogo-rozvitku/> (дата звернення 28.12.2019).

15. Пономарьов В. Децентралізація влади в постколоніальних країнах світу / В. Пономарьов // Актуальні проблеми державного управління. – 2019. – № 1(55). – С. 168–174.

16. Сergygin B. Децентралізація та місцеве самоврядування в контексті зміцнення демократії в Україні / Б. Сergygin, С. Сergygina // Право України. – 2019. – Вип.10. – С. 158–174.

17. Тульчинська С.О. Перспективи та доміанти розвитку інтелектуально-інноваційної системи регіонів України : монографія / С.О. Тульчинська. – Херсон : Ви-во «ПП Вишемирський В.С.», 2014. – 210 с.

18. Шинкарьов, А. Міжгалузеве партнерство органів управління та децентралізація влади в Україні / А. Шинкарьов // Експерт: Парадигма права та державного управління. – 2018. – № 2(2). – С. 94–101.

References

1. Cluster and network policy programmes in Europe. Christensen T. A., Köcker G. M., Lämmer-Gamp T. etc. TCI: The global practitioners network for competitiveness, clusters and innovation. URL: <http://www.tci-network.org> (Last accessed: 28.12.2019)

2. Hrechana S. I. Fiskalna detsentralizatsiia v konteksti rozvytku Obiednanykh terytorialnykh hromad v Ukraini / I.S. Hrechana // Ekonomika ta pravo. – 2017. – № 3. – С. 95–101.

3. Demianchuk O. Terytorialna ta fiskalna detsentralizatsiia v Ukraini: praktychni rezultaty / O. Demianchuk // Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademii», serii: Ekonomika. – 2017. – № 5(33). – С. 90–95.

4. Zilinska A.S. Biudzhetna detsentralizatsiia Yevropeiskoho Soiuzu ta perspektyvy dlia Ukrainy / A.S. Zilinska // Infrastruktura rynku. – 2019. – Вyp. 36. – С. 547–553.

5. Zaslavska O. I. Finansova detsentralizatsiia v Ukraini: stan, problemy ta perspektyvy rozvytku / O.I. Zaslavska, V.O. Ohorodnyk // Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: Ekonomika. – 2017. – Вyp. 2. – С. 261–266.

6. Ytskovyts H. Troinaia spiral : unyversytety-predpriyatiya-hosudarstvo : ynnovatsyy / H. Ytskovyts ; per. s anhł., pod red. A. F. Uvarova. – Tomsk : Yzd-vo Tomskoho hos. un-ta system upr. y radyoelektronnyky, 2010. – 237 s.

7. Informatsiina kartka proektu [Elektronnyi resurs] // Instrumenty rozvytku biznesu Lvivskoi oblasti. – Rezhym dostupu : https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/09/4_In_Lviv.pdf (data zvernennia 28.12.2019).

8. Informatsiina kartka proektu [Elektronnyi resurs] // Pidtrymka eksportu – zaporuka konkurentospromozhnosti rehionu. – Rezhym dostupu : https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/09/6_In_Mik.pdf (data zvernennia 28.12.2019).

9. Informatsiina kartka proektu [Elektronnyi resurs] // Industrialnyi park «Novodnistrovsk» – tochka ekonomichnoho zrostantia trokh rehioniv. – Rezhym dostupu : https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/09/1_In_CHerniv.pdf (data zvernennia 28.12.2019).

10. Informatsiina kartka proektu [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/09/5_In_Mik.pdf (data zvernennia 28.12.2019).

11. Kaletnik H.M. Diialnist universytetiv ta innovatsiinykh struktur za yikh uchastiu yak chynnyk staloho mistsevoho ta rehionalnoho rozvytku v umovakh provedennia reformy detsentralizatsii (na prykladi NNVK «Vseukrainskyi naukovo-navchalnyi konsortsiium») / H.M. Kaletnik, O.H. Pidvalna, T.V. Kolesnyk // Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky. – 2018. – № 6. – С. 7–27.

12. Kovalenko S. O. Finansova detsentralizatsiia v Ukraini ta yii perspektyvy / S.O. Kovalenko // Biznes Inform. – 2019. – № 4(495). – С. 300–306.

13. Monitorynh protsesu detsentralizatsii vlady ta reformy mistsevoho samovriaduvannia / Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/526/10.01.2020.pdf> (data zvernennia 28.12.2019).

14. Perelik projektiv rehionalnoho rozvytku, podanykh dlia uchasti v konkursnomu vidbori / Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/regional-dev/derzhavna-rehional-na-polityka/informatsiya-pro-proekti-regionalnogo-rozvitku/> (data zvernennia 28.12.2019).

15. Ponomarov V. Detsentralizatsiia vlady v postkolonialnykh krainakh svitu / V. Ponomarov // Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia. – 2019. – № 1(55). – С. 168–174.

16. Serohin B. Detsentralizatsiia ta mistseve samovriaduvannia v konteksti zmitsnennia demokratii v Ukraini / B. Serohin, S. Serohina // Pravo Ukrainy. – 2019. – Вyp.10. – С. 158–174.

17. Tulchynska S.O. Perspektivy ta dominanty rozvytku intelektualno-innovatsiinoi systemy rehioniv Ukrainy : monohrafiia / S.O. Tulchynska. – Kherson : Vy-vo «PP Vyshemyrskyi V.S.», 2014. – 210 s.

18. Shynkarov, A. Mizhhaluzeve partnerstvo orhaniv upravlinnia ta detsentralizatsiia vlady v Ukraini / A. Shynkarov // Експерт: Парадигма права та державного управління. – 2018. – № 2(2). – С. 94–101.

Рецензія/Peer review : 14.02.2020

Надрукована/Printed : 12.03.2020
Рецензент: д.е.н., проф. Ведерніков М. Д.